

კივისი (Actinidia) სუბტროპიკული ხეილოვანი მცენარე

კივი (Actinidia) სუბტროპიკული ხეილოვანი მცენარე.

კივისი სამშობლოდ იაპონია, ჩინეთი და უსურიის მხარე ითვლება. იგი გავრცელებულია მსოფლიოს როგორც ჩრდილოეთ, ისე სამხრეთ ნახევარსფეროში. კივისი თანამედროვე პლანტაციები გაშენებულია 20-მდე ქვეყანაში. ერთ ჰექტარზე საშუალო მოსავლიანობის მიხედვით ახალი ზელანდია (25-27 ტ/ჰა) და იტალია (18 ტ/ჰა) ლიდერობენ.

საქართველოში კივისი მოშენება საკმაოდ გვიან, გასული საუკუნის 80-90-იანი წლებიდან დაიწყო. კივი ერთნაირად კარგად ხარობს როგორც დასავლეთ საქართველოში - აფხაზეთში, აჭარაში, სამეგრელოსა და გურიაში, ისე აღმოსავლეთ საქართველოში.

დღეისათვის საქართველოში კივისი პლანტაციების ფართობების მთლიანი რაოდენობა 250 ჰექტარს, ხოლო დამზადებული ნაყოფის რაოდენობა 1500-1700 ტონას შეადგენს.

კივისი კომერციული ჯიშებიდან მსოფლიოში ყველაზე გავრცელებულია „ჰაივარდი“, „ბრუნო“ და „მონტი“. „ჰაივარდი“ მსხვილი ნაყოფით და უხვმოსავლიანობით ხასიათდება. მსხმოიარობაში მე-3-4 წელს შედის. მცენარის სიცოცხლის ხანგრძლივობა 45-50 წლით განისაზღვრება. საშუალო მოსავლიანობა 15-20 ტონაა ჰექტარზე. ნაყოფი კარგად ინახება ხილსაცავებში ან მაცივრებში. კივისი ნაყოფი მდიდარია C, B P და P2 ვიტამინებით, შეიცავს იოდს.

კივი მრავლდება როგორც თესლით, ისე ვეგეტატიურად. თესლით გამრავლება, ძირითადად, სელექციური მიზნებისათვის გამოიყენება. სამრეწველო პლანტაციების გასაშენებლად გამოიყენება მხოლოდ კალმების დაფესვიანებით ან მცნობით მიღებული სტანდარტული ნერგები.

პლანტაციის გაშენება

კივისი (Actinidia) გასაშენებლად სასურველია შეირჩეს ქარებისგან დაცული ადგილი, მიზანშეწონილია ნაკვეთის ახლოს სარწყავი წყლის არსებობა. გასაშენებლად ვარგისია მსუბუქი შექანიკური შემადგენლობის სუსტი მუხე ან ნეიტრალური რეაქციის ნიადაგები. შერჩეული ნიადაგი 1-1,5 მეტრის სიღრმეზე თავისუფალი უნდა იყოს გრუნტის წყლის სიახლოვისაგან.

შემოდგომაზე, ნიადაგის პირველადი დამუშავების შემდეგ, ფართობზე დასარგავად, წინასწარ მონიშნულ ადგილებში, იღებენ 60 სმ სიღრმისა და 50 სმ სიგანის ორმოებს. მასში შეაქვთ 10 კგ გადამწვარი ნაკელი, 200 გრ ფოსფორი და 100 გრ კალიუმი ნაზავი. კივი მრავალწლიანი ხეიარა მცენარეა. ხანგრძლივი პერიოდის მომსახურებისთვის, აუცილებელია მყარი საყრდენები. საყრდენებად შესაძლებელია გამოყენებული იქნას რკინის, რკინა-ბეტონის ან ხის ბოძები. საყრდენი ბოძების სიმაღლე ნიადაგის ზედაპირიდან 2 მეტრს არ უნდა აღემატებოდეს, რათა მცენარის მთელი შინაგანი ენერჯია ვეგეტატიური ღეროების ზრდისკენ კი არა, ნაყოფმსხმოიარობის ზრდისკენ იქნას მიმართული.

გასხვლა-ფორმირება

კივისი (Actinidia) მცენარის ვარჯის მოვლა (გასხვლა-ფორმირება) ერთ-ერთი ძირითადი აგროტექნიკური ღონისძიებაა.

საქართველოს სუბტროპიკული რეგიონების ერთმანეთისაგან განსხვავებულ მიკროეკოლოგიურ პირობებში, კივისი მცენარე მოვლა-მოყვანისა და ექსპლუატაციის განსხვავებულ მიდგომას საჭიროებს.

კივისი გასხვლის ღონისძიებები შეიძლება ორ პერიოდად დაიყოს:

1. გასხვლა - მსხმოიარობაში შესვლამდე ანუ მაფორმირებელი გასხვლა.
2. გასხვლა - მსხმოიარობაში შესვლის შემდეგ.

მცენარის გამოკვება

კივისი (Actinidia) კულტურის ბიოლოგიური თავისებურებებიდან გამომდინარე, ის ხასიათდება კვების ელემენტების მიმართ მაღალი მოთხოვნილებით.

ორგანული სასუქებიდან, კივისთვის ხელსაყრელია 80-100 ტონა ნაკელის შეტანა ჰექტარზე, ნიადაგის წინასწარი დამუშავების პერიოდში. მსხმოიარობის პერიოდში მიზანშეწონილია გადამწვარი 10-15 კგ ნაკელის შეტანა მცენარის ირგვლივ, შტამბისაგან

მოცილებით. საუკეთესო ორგანულ სასუქს წარმოადგენს დაბალი მუავიანობის ტორფიც, რომელიც შეიძლება მთლიანად გაიშალოს მცენარის ირგვლივ. კივისი რგვის პროცესში წინასწარ ამოღებულ ორმოებში დიდი რაოდენობით ორგანული ნივთიერების შეტანა სახიფათო პრაქტიკაა, რადგან ორგანული მასის ფერმენტაციამ, შესაძლებელია, ნერგების ფესვთა სისტემა დააზიანოს.

მინერალური სასუქებიდან კივის ყველაზე მეტად ამოტი ესაჭიროება. ამოტოვანი სასუქები გაშენების პირველ წელს შეაქვთ 60 გრ ერთ მცენარეზე (ფიზიკური წონით) ორჯერადი შეტანით მაისსა და ივნისში (30-30 გრამი); მეორე და მესამე წელიწადს - 90 გრ ერთ მცენარეზე სამჯერადი შეტანით (30-30-30); მეოთხე-მეექვსე წელს კი - 150-180 გრ ერთ მცენარეზე სამჯერადი შეტანით (50-50-50); მე-7 და შემდგომ წლებში კი, 350-500 გრ ერთ ხეზე სამჯერადი შეტანით. ამოტოვანი სასუქი თანაბრად უნდა განაწილდეს მცენარის კვების არის მთლიან ფართობზე. ბოლო დოზა შეტანილი უნდა იქნას არაუგვიანეს ივნისის დამლევისა.

კივისი მორწყვა უმჯობესია იყოს წვეთური ან წვრილდისპერსიული. მორწყვა უმჯობესია საღამოს საათებში, წვეთური რწყვის სემთხვევაში კ, მთელი დღის განმავლობაში. სარწყავად რეკომენდებულია ნეიტრალური ან მუხე რეაქციის წყლის წყაროების გამოყენება.

მოსავლის აღება

საქართველოს თბილ რეგიონებში კივისი (Actinidia) ნაყოფი შესაძლებელია მოიკრიფოს ნოემბრის თვეში, ყინვების დაწყებამდე და გაგრძელდეს დეკემბრის პირველ დეკადაში (ჯიში „ჰაივარდი“). რაც შეეხება ადრემწიფად ჯიშებს - „მონტი“, „ბრუნო“ - ისინი შესაძლებელია 15-20 ნოემბრამდე მოიკრიფოს. ნაყოფის კრეფა ხდება ხელით. ნაყოფის ყუნწი რჩება მცენარეზე.

ევროპის ქვეყნების ბაზარზე განსხვავებულ აქტივობის ნაყოფის სამ კატეგორიას:

1. ექსტრა - ამ კატეგორიის ნაყოფი არ უნდა ხასიათდებოდეს დეფექტებით, იყოს მაღალი ხარისხის, მინიმალური წონა - 80 გრამი.
2. პირველი კატეგორია - ნაყოფს უნდა ქონდეს ჯიშისათვის დამახასიათებელი ფორმა და ფერი. ნაყოფის მინიმალური წონა - 70 გრამი.
3. მეორე კატეგორია - ნაყოფი იყოს საკმაოდ მაგარი, არ არის აუცილებელი ფორმა და ფერი შესატყვისებოდეს ჯიშურ მაჩვენებლებს, მინიმალური წონა - 65გრამი.